

Amsterdam,
was geweest
w, Philadel-

ens uit de
e eerder ge-
ver verschij-
der synode,
5, bl. 6, ko-
n vorm van
is men van

ndsch, geeft
kijk op den
boorte. Hij
osheid ver-
edeneerd ten
was met de
liteit van
ter, ook on-

IK het nu zoo
geboorte be-
EN het nog
niet zeggen.

MOCHTEN
illige Schrift
ht, om onze
nen doordrin-
om hen, die
g hooren, en
i, wat ZIJ te
i nu houden
t. VERDER
t. EN VER-

als wat die
zou zeggen:
der zooveel
dan ik, wat
estoken heb-
n bind geen

ongeluk zijn
et wegstopte
verder op in.

er belijdenis-
dat ze nooit
GISCH NOG
WAS. En
doop en het
ten wel theo-
t toegelicht,
ekomen was.

denissen zijn
belijdenissen
IRKEN kun-
was.
sekering van
weersproken.
er wij thans

e mijnen, als
den. Daarom

goed en wel,
t Kuyper er-
ijk in de be-
En dus zijn
ast op zoo'n
rekenen.

best gedaan
et wilt.

inkele regels
sche kerken,
" (van „be-
t ge Kuyper
le calvinisti-
nis geen an-
een echo op
... eerst dan

WATEREN
RDE KER-
nog in hun
i, wat bij het
heologie, tot
s gebracht".
een schepje

n eventuele
DE KERKEN
niet de eene
ning aan de
n IN HAAR
LFDE EEN-

mag volgens
itenlandsche
ekomen zijn.
VAN EEN
HEID MAG

oelen-en-niet-
yper,

En nu keeren we terug tot de brochure Separatie en Doleantie.

Is Kuyper in de aangehaalde brochure, op de geciteerde pagina, eigenlijk wel bezig een dogmatisch punt als zóódanig aan de orde te stellen?

Feitelijk niet. Hij dient zijn opinie aan als een kerkrechtelijke.

Dat ik het daarmee eens ben, kan ieder vrij ontkennen.

Maar ik wou graag de zaak niet erger maken dan ze is. En die meening van Kuyper inzake de kerkrechtelijke betekenissen en structuur van den kinderdoop is dan ook niet eens rijp, gezien b.v. het feit, dat hij op bl. 15 een citaat van Voetius verkeerd vertaalt. En dat hij daarin zoo maar eventjes het puntje, dat hij beweerd hebben wil, Voetius in de schoenen schuift, die evenwel heelemaal niet in zijn schoentje dit Kuyperiaansche sinterklaascadeautje hebben wil.

Kan men nu niet na 60 jaar (!) met een glimlach dit alles bekijken? En eens nuchter worden? Waar moet het heen, als de opigonen van Kuyper in 1944 doorslaan en binden waar Kuyper niet gebonden hebben wil? En als van den anderen kant men van de historie van vóór 1892 een beeld geeft, dat niet juist is?

Eén zwaluw maakt nog geen kerkelijke lente. En één foutief redeneersel maakte in 1892 nog geen kerkelijke belijdenis van de doleerenden.

Trouwens, ook dat citaat van Kuyper raakt, in zichzelf gezien, kant noch wal. Ik bedoel: ook niet op een standpunt van immanente critiek kan men het overeind houden. Als Kuyper, bl. 15 zegt: „door wedergeboorte werden ze (de gedoopte kinderen) ingelijfd in het mystieke lichaam van Christus, niet in de zichtbare geïnstitueerde kerk”, dan geloof ik van die tegenstelling geen woord. Van het eerste lid niet, van het tweede evenmin. Het is maar een improvisatie. Die verklaard wordt uit Kuyper's misbegrip inzake „Christus' mystieke lichaam”. Moet ik nu iedereen, die dit misverstand mocht deelen, van de kerk uitsluiten? Of weigeren, met zoo iemand saam te wonen? Dan kunnen we wel uitscheiden. Ik „maak me sterk”, dat er in de Chr. Geref. Kerken wel zijn zullen, die dat kuyperiaansche begrip van Christus' mystieke lichaam (als heel wat anders dan de zichtbare kerk) aanhangen, als op dat punt echte „kuyperianen”. En ik acht het zeer wel mogelijk, dat er ook in de vrijgemaakte gereformeerde kerken zijn, die het op dit punt met Kuyper nog eens zijn, precies als vele chr. gereformeerden. Laat hen gerust betijen; te zijner tijd zullen ze wel gaan zien, dat er met dat „mystieke lichaam”, zooals het vaak genoemd is bij de ouderen, niets anders bedoeld is dan de kerk, de doodgewone kerk. Ook Thomas spreekt van een mystiek lichaam van Christus. Doch evenzeer van een mystiek lichaam van Satan (S. Th. 3, q. 8, art. 3, 7, 8). Maar evenmin als Christus' mystieke lichaam de door ons niet getelde som der uitverkorenen is, evenmin is „Satan's mystieke lichaam” de som der verworpenen. Heel dat begrip der mystieke kerk als som van al de uitverkorenen individuen is een misverstand; het begrip „mystiek” ziet niet op het verborgen zijn der uitverkorenen, doch op het langs niet openbare, doch verborgen wegen tot stand komen van de vergadering der geloovigen. Wie dus van Kuyper's citaatje een leer van KERKEN maken wil, geeft dus aan die kerken te veel eer (of oneer, hoe je het maar zien wilt). Ze hebben als kerken daar „geen kaas van gegeten”, vergun ons de populaire zegswijs. Ze hadden van die geleerdheid geen verstand. Ze hebben zich door Kuyper zelf er tegen hooren waarschuwen, zijn improvisaties, die hij ten onrechte als die der vaderen aandienende, als bindende kerkleer aan te nemen.

En nu behoeven we niet veel meer te zeggen.

Prof. v. d. Schuit verklaart:

Hier waren „leergeschillen” aan de orde, die als GESCHILLEN eerst moesten zijn opgelost, zouden kerken op grond van Schrift en confessie met elkander VEREENIGEN.

Tot zoover het citaat. Wij stellen er tegenover; men kon niet eischen die leergeschillen eerst op te lossen, want de bewering, dat de kerken ze leerden, rust niet op feitelijken grondslag.

Prof. v. d. Schuit meent:

En daarom hebben de Christelijke Gereformeerde Kerken in 1892 niet gezegd: „wij willen geen vereeniging” maar het MOET anders, eer wij tot een gezonde Gereformeerde kerkelijke vereeniging kunnen komen.

Ik vrees, dat voor dit standpunt der Christelijke Gereformeerde Kerken nog weinig begrip is bij de vrijgemaakte kerken.

Wij kunnen alleen begrip hebben voor een concrete situatie. In 1892 was de concrete situatie een andere dan hier geteekend werd. En — heelemaal afgezien van wat in 1892 gebeurd is, stel ik de nuchtere vraag: geloof iemand, dat er tot op den jongsten dag ook maar één kerkelijke vereeniging mogelijk is, indien alle privé meeningen over en weer eerst gelijkgeschakeld zijn? Het is altijd mogelijk bij anderen opinies te vinden, ook wel in preek of perswerk, die men zelf niet deelt, en zelfs bedenkelijk acht. Maar wie

alleen dan samenkomen wil, wanneer al zulke verschillen weg zijn, die kan evengoed zeggen: het mag nooit gebeuren, dat samenkomen. De een blijft zich vast in de onderstelde wedergeboorte der kinderen, de ander in de onderstelde niet-wedergeboorte ook van ouderen, tenzij ze een bepaalde manier van preeken voorstaan, die tusschen Geest en Woord een onwerkelijk verband legt. De één klampt zich vast aan een valsche doopsbeschouwing; de ander aan een valsche avondmaalsbeschouwing. De een heeft van het „mystieke” lichaam van Christus een foutieve beschouwing, de ander van de „mystieke unie” met Christus. En voert dan meestal nog een hoog woord ook.

Prof. v. d. Schuit besluit:

Of het ooit komen zal?

Is „GOED” vrijgemaakt ook gelijk aan „goed” Christelijk Gereformeerd? Ik ben geneigd deze vraag toestemmend te beantwoorden.

Ik geloof, dat „goed” vrijgemaakt niet hetzelfde is als „goed” Christelijk Gereformeerd. Want iedere crisis heeft haar eigen geschiedenis. Ik herhaal: het kan op duizend manieren.

Maar wel geloof ik, dat een goede (d.w.z. gehoorzame) vrijgemaakte hetzelfde zal willen worden als een goede (d.w.z. gehoorzame) christelijke gereformeerde, zoodra ze maar beiden weer „in de crisis” gekomen zijn. Zoodra ergens Gods Geest een herleving wekt, komt IEDEREEN voor de vraag te staan: wat moet ik doen, om de grenzen zóó eng en zoo ruim te trekken als de Geest bijkens het Woord gedaan heeft voor mijn oogen?

K. S.

Over Jeremia 31

Philips van Marnix schrijft in „De Bijen-Korf der H. Roomsche Kerk”, I. Utrecht, Van Dorp en Heringa, 1844, 149 v.: Mr. Gentianus..... zegt wel, dat Jeremia zoude voorspeld hebben, dat de nieuwe wet des Evangelies in der menschen hart geschreven zoude staan (Jer. 31:33), en wil daarmede zeggen, dat men dezelve niet in de Schrift behoort te zoeken, maar wel in het hoofd en het hart des R. Pausen en der H. Prelaten..... Maar dit kan..... niet baten..... De kettiers toch zouden uit Paulus bewijzen, dat deze nieuwe wet des Evangelies, waar Jeremia van spreekt, anders niet dan de beliening des Evangelies is (Hebr. 10:17), welke Paulus in zijne predikatiën bedient heeft, en in zijne schriften openlijk vervat zijn, en in eeuwigheid blijft voortduren (2 Kor. 3:3; 8:8, 9, 11; Hebr. 12:27, 28; 1 Petr. 1:25). En dat Paulus openlijk getuigt, dat hij niets heeft achtergehouden, van den geheelen Raad Gods tot zaligheid der zielen, maar alles aan de gemeenten van Christus verklaard en uitgelegd heeft (Hand. 20:26, 27; Ef. 3:1-10; Col. 1:25-29), zoodat hij voor de H. Pausen niets meer ter bijvoeging heeft overgelaten (Gal. 1:9-12; 2 Tim. 2:2; 3:8-17), waaruit volgen zoude, dat de wet des Evangelies, welke de Paus in zijnen boezem draagt, een ander Evangelie is, zeer verschelden van de wet des Evangelies, door Paulus en Jeremia vermeld, en alzoo zoude de Paus vervloekt zijn, volgens hetgene Paulus aan de Galaten schreef (Gal. 1:8, 9).

Het is wel eens goed, over Jer. 31 ook eens een ander geluid te hooren dan dat, hetwelk in de wandelgangen (en meer) der synode van 1944 is te beluisteren geweest.

K. S.

Gemoedelijk Kampen

We lezen in: Dr C. Gerretson — Dr A. Goslinga, Groen van Prinsterer, IV. 's-Gravenhage, Nijhoff, 1949, 18, een brief van C. J. v. Assen aan Groen, 15 Jan. 1849:

„Slechts als men nooit laat respondeeren, of disputeeren, bij examens en promoties toegevend is en voor lof stemt, kan men vrede houden met de studenten; anders slaan zij de ruiten in, zooals nog onlangs bij Cobet en Rutgers. Leiden verdient opgeheven te worden, doch het schijnt ernst te zijn met de opheffing van Utrecht.”

De brief kwam uit Leiden. Dat is er nog. Utrecht ook.

Maar Kampen is — dat kunnen we nu vrijmoedig be-
tuigen — nog al gemoedelijk.

K. S.

PERSSCHOUW

PROF. DIEPENHORST OVER
„VOORTGAANDE REFORMATIE”.

Ds I. de Wolff schrijft in Geref. Kbl. Overijssel-Gel-
derland:

In zijn geschriftje „De actuele betekenis der reformatie” wekt mr I. A. Diepenhorst op tot voortgaande reformatie. Deze uitdrukking wordt wel niet gebezigd, maar de zaak zelf wel behandeld.

Deze voortgaande reformatie moet beginnen op kerkelijk gebied en in ons persoonlijk leven; maar ze moet zich verder uitstrekken tot het staatkundig erf, onderwijs en wetenschap, alsmede het christelijk verenigingsleven.

Als we dergelijke klanken hooren luisteren we toe. En zoals hierboven in z'n algemeenste algemeenheid over noodzakelijke reformatie en haar uitgestrektheid gesproken wordt, stemmen we toe.

Gaan we echter nauwkeurig letten op wat de auteur heel concreet als het manco van het tegenwoordige christelijke gemeenschapstleven ziet en wat de weg der genezing is, dan blijkt helaas, hoe scherp de controversen der meningen is.

Onmogelijk kunnen we hem bijvallen als hij omschrijven gaat, waaraan het dreigend instorten van het ge-

bouw der protestantse christenheid te wijten is; en daarom mogen, kunnen en willen we ook niet samen met hem gaan bouwen volgens het door hem ingediende herstel-program.

Volgens de schrijver schuilt de grondfout van het tegenwoordige protestantisme in de onderlinge gescheurdheid. „Wij staan voor de gebrokenheid van Christus' lichaam op aarde”. Er is een veelheid van kerken, belijdenissen, levensstijlen, alle min of meer binnen het raam der reformatie. Ook het barthianisme wordt daartoe gerekend. Karl Barth wordt zelfs genoemd „de grote paladijn der reformatie in haar worteling met Rome”, tenminste „naar veeler overtuiging”, wat door de schrijver echter critiekloos wordt opgenomen, terwijl hij later zegt, dat er veel bestaat, „dat barthianisme en neo-calvinisme gescheiden houdt”.

Het herstelprogramma, dat door de schrijver wordt aangedend, bevat dan ook de volgende punten:

a. In ons persoonlijk leven moet er bezinning zijn op onze verhouding tot God.

b. In het kerkelijke leven moeten we nauwlettend gaan luisteren naar elkaar en pogen, elkaar te hervinden „rondom de geopende bijbel”.

c. Op staatkundig gebied wijst de schrijver, die in antirevolutionaire kring geen onbekende is, op de noodzakelijkheid van hernieuwde bezinning, terwijl hij waarschuwt tegen versplintering; er moet aanpak komen van de brandende vragen, bijv. de rechtsorde van de arbeid, het probleem van de atoom-oorlog, het voortbouwen aan de verwezenlijking van „onze” (a.-r.) idealen inzake de internationale verhoudingen, de rassenkwestie, e.d.

d. Betreffende het onderwijs mag de oude schoolstrijd niet vergeten worden; uitgezuiverd moet opnieuw wat reeds vroeger ondeugdelijk bleek.

e. wat de wetenschap betreft: „het humanisme in zijn jongere vormen roept op tot deugdelijke bestudering en, zo mogelijk (!!! - I. de W.) tot weerlegging. Daarbij moet er aansluiting zijn van de protestantse geleerden!”

f. In het verenigingsleven moet er samenwerking en activiteit zijn in het werk der barmhartigheid, met name ook voor de ontsproorde jeugd.

„Uit dit alles blijkt, dat men, nu meer dan ooit, op samenbundeling bedacht heeft te wezen”.

Voor één ding mogen we, als we dit alles lezen, dankbaar zijn, namelijk hiervoor, dat alweer duidelijk blijkt, dat de grondfout in dit soort voorlichting daarin schuilt, dat men de Kerk niet meer ziet.

Eerkend wordt feitelijk, dat de dreigende ineenstorting van alle „christelijke” actie z'n oorsprong vindt in „de gebrokenheid van Christus' lichaam op aarde”, zoals de schrijver de Kerk, meent als verscheurd te moeten aandienen.

Feitelijk wordt hier gezegd: Los de kerkelijke kwestie op, en alles is gered.

En dus wordt aangewezen, dat Kerk en politiek en wetenschap en organisatieleven niet te scheiden zijn, al zijn ze wel onderscheiden.

Maar, gelijk gezegd: de schrijver ziet daarbij de Kerk niet meer.

Hij bezigt b.v. de uitdrukking: „gebrokenheid van Christus' lichaam op aarde”. Waar Christus zelf het Hoofd is van dat lichaam en wij de leden, daar had ik wel gaarne gezien, dat de schrijver had aangegeven, hoe de scheur getrokken is: horizontaal of verticaal? Loopt de breuk verticaal en dus door Hoofd en leden beide? Immers is dat onmogelijk! Dan zal die spleet, die dat lichaam breekt, dus wel horizontaal moeten zijn, zodat b.v. 'n stuk van de romp van het Hoofd Christus gescheiden is. Maar als zulk deel niet meer tot Christus behoort, behoort het dan nog wel tot de Kerk?

Duidelijk is toch met deze vraagstelling, hoe dwaas het is, om te spreken van de gebrokenheid van Christus' lichaam. Zo dezen onze vaderen zeker niet. De Kerk valt niet uiteen. Zij blijft altoos de ene, heilige, algemene Kerk, ook plaatselijk. Wel zijn er, die tot die Kerk behoren, omdat zij van Christus zijn, die niet met haar samen de Heere willen dienen in één vergadering en aan één avondmaalstafel, over wie Christus zelf oordelen zal, en van wie de belijdenis zegt, dat zij doen tegen Gods wil.

Voorts is ook opmerkelijk, dat gesproken wordt van „de geopende Bijbel”, een uitdrukking, die wel meer in die kringen gehoord wordt. Zo wilde men indertijd ook met H. de Cock spreken „rondom de geopende Bijbel”. Maar De Cock wees er in zijn geschriften meermalen terecht op, dat er ook nog belijdenisschriften zijn, waartegen nog nooit iemand een wet-
tig bezwaar had ingebracht. Die belijdenisschriften zijn geen dode formulieren, ze zijn ook geen „interpretaties” van de bijbel, ten aanzien waarvan ieder zijn profetische vrijheid zou mogen gebruiken, maar ze zijn de belijdenis van het Woord des Heeren, waardoor de Kerk met het hart gelooft en met de mond belijdt wat

Wijzigingen Handboek 1951

- Blz. 17 SCHOUWERZIJL. Kerkdiensten om 9 en 2 uur.
Blz. 19 DEPUTATEN CL. WARFFUM. Nazien archief
brs H. Baar, Uithuizen en P. Smit, Zandweer.
Kerkvisitatoren (W. deel) Ds J. v. d. Haagen
en J. H. v. d. Hoeven (secundus) Ds F. Boonstra
en C. v. Kalkeren). Art. 11 K.O. Ds D. v. Houdt
(3 Nrd. prov.); ds J. v. d. Haagen (prov. ker-
ken); ds H. Venema (classis kerken) en H.
Pilon, Uithuizermeeden. Sec. E. Kamminga,
Uithuizermeeden.
Blz. 33 NIEUW-BUINEN. Adres kerkeraad: H. Jans-
ma, N. diep P 108.
Blz. 79 's-GRAVENHAGE-OOST. Adres kerkeraad: J.
Bisschop, Celebesstraat 55.
Blz. 81 ZOETERMEER. Adres diaconie: E. Verboom,
Dorpsstraat 93.
Blz. 97 SEMARANG. Adres kerkeraad: N. Padding,
Dj. Sunario 1.